

Greške plaćene milionima maraka

Nakon što je [Javno preduzeće „Elektroprivreda Bosne i Hercegovine“ \(EPBiH\)](#) posao nabavke goriva dodijelilo sarajevskoj firmi [„Hifa Petrol“](#), konkurenti su se žalili Uredu za razmatranje žalbi (URŽ), smatrajući da pobjednik tendera nije ispunio uvjete konkursa.

Iako je URŽ odbacio žalbu [„Junuzović-kopexa“](#), ispostavilo se da je ova firma bila upravu jer je Sud BiH kasnije odlučio da URŽ mora promijeniti svoju odluku. Tako je i bilo – URŽ je nakon odluke Suda utvrdio da EPBiH ipak nije poštovao Zakon.

Međutim, ugovori sa „Hifom“ su već bili potpisani pa je EPBiH platio skoro 1,7 miliona maraka odštete firmi iz Lukavca zbog pogrešne odluke URŽ-a.

Ovo nije jedini ovakav slučaj. Novinari Centra za istraživačko novinarstvo (CIN) su istražili 22 nabavke u kojima je URŽ odredio ukupnu štetu od skoro 12 miliona maraka. Novinari su otkrili da su institucije i javna preduzeća polovinu ovog novca isplatili zbog pogrešnih procjena URŽ-a. Osim „Junuzović-kopexa“ među firmama koje su dobile rješenje o odšteti su i „MOS“, [„Hering“](#), „Elektrounion“ i [„Građenje“](#).

Članovi URŽ-a, sa kojima su razgovarali novinari CIN-a, kažu da su greške moguće jer su drugačije tumačeni određeni pravni propisi, ali da su griješile i institucije koje su provodile postupke javnih nabavki.

Za razliku od institucija koje su zbog svojih grešaka kažnjene, pogrešne odluke članova URŽ-a prolaze bez kazne jer za njih zakon nije propisao nikakvu odgovornost.

Ured za razmatranje žalbi je sedmočlana nezavisna institucija koja prati provođenje Zakona o javnim nabavkama. Čine je pravници sa položenim pravosudnim ispitom te stručnjaci u oblasti javnih nabavki, transporta, izvođenja radova ili strateškog poslovnog upravljanja. Njih bira Parlamentarna skupština BiH putem javnog konkursa.

Prema izvještajima o radu, URŽ je od 2012. do kraja 2015. godine donio 45 rješenja o isplatama šteta. Ni nakon šest mjeseci traženja nisu ih sve dostavili novinarima CIN-a, objašnjavajući da ne znaju koji su to predmeti jer nemaju sistematizovanu arhivu.

Sporne odluke u javnim nabavkama

Do sredine 2014. godine važio je Zakon o javnim nabavkama BiH koji je predviđao naknadu za ponuđače oštećene tokom javne nabavke. Konačan sud o vrijednosti štete je donosio URŽ, a ona je mogla iznositi najviše deset posto cijene koju je ponuđač predložio tokom nabavke. Danas je za ovo nadležan sud.

U aprilu 2013. godine EPBiH je raspisao tender za nabavku goriva za rudnike. Tri mjeseca kasnije izabrana je firma „Hifa Petrol“ kao najpovoljniji ponuđač sa najnižom cijenom. „Junuzović-kopex“ se žalio, tvrdeći da „Hifa Petrol“ nije dostavila ispravnu potvrdu da je najmanje 50 posto goriva koje nudi proizvedeno u BiH, što je uvjet za dobijanje tzv. „preferencijalnog tretmana domaćeg“.

EPBiH nije uvažio ovaj prigovor, smatrajući da je gorivo domaće, a dokument koji to dokazuje valjan. Direktor „Junuzović-kopexa“ Saša Selimović nije bio zadovoljan ovakvom odlukom pa se žalio URŽ-u, tražeći da se poništi odluka o dodjeli ugovora firmi „Hifa Petrol“.

Mjesec dana kasnije URŽ je odbio njegovu žalbu, zaključivši da je EPBiH postupio pravilno.

Zbog toga je „Junuzović-kopex“ zatražio od Suda da poništi

rješenje. Sud BiH je tako i učinio, zaključivši da Ured nije ispitao da li je EPBiH pravilno proveo postupak nabavke i provjere kvalifikovanosti ponuđača. URŽ-u je naređeno da donese novo rješenje i pritom postupi prema uputama Suda.

Tako je i bilo. Članovi URŽ-a su u novoj odluci zaključili da je EPBiH ipak prekršio Zakon o javnim nabavkama, ne objasnivši kako će ponuđači dostavljati dokaze o porijeklu goriva, što je i utjecalo na dalji postupak nabavke.

Ova odluka je donesena kasno jer je EPBiH već potpisao ugovore sa „Hifom“ i rudnicima pa je Selimovićeva firma imala pravo na odštetu. URŽ je procijenio da su oštećeni za skoro 1,7 miliona maraka koje im treba nadoknaditi EPBiH.

Bivši generalni direktor EPBiH Elvedin Grabovica kaže da je preduzeće postupilo prema odlukama URŽ-a, ali da nisu odgovorni za štetu. „Odgovorno tvrdim da nema tu štete i da smo radili samo ono što je po Zakonu propisano“, kaže Grabovica, dodavši da je „Elektroprivreda“ platila odštetu jer je poštovala odluke URŽ-a.

Grabovica je tražio od Tužilaštva BiH da preispita zakonitost rješenja. U dopisu je napisao da neprofesionalan rad pojedinaca i grupa u URŽ-u pravi štetu „Elektroprivredi“, ne navodeći pritom na koga se to tačno odnosi. „Ovdje je definitivno načinjena šteta ‘Elektroprivredi’ kao državnoj kompaniji u korist privatne firme koja je jednostavno dobila tu odštetu“, rekao je Grabovica.

Elvedin Grabovica, bivši generalni direktor „Elektroprivrede BiH“, smatra da je Ured za razmatranje žalbi odgovoran za štetu koju je ovo javno preduzeće moralo platiti. (Foto: CIN)

Pogrešno umanjena cijena

„Elektroprivreda“ nije jedina koja je nakon odluke URŽ-a izgubila novac. [Uprava za indirektno oporezivanje \(UIO\) BiH](#) je platila nešto više od 340.000 KM štete Konzorciju firmi „Hering“ iz Širokog Brijega i [„ITC“](#) iz Zenice. Ove firme su se prijavile na tender za izgradnju Graničnog prelaza Bijača, ali nisu dobile posao.

U februaru 2013. godine Komisija za javne nabavke UIO-a ocjenjivala je pristigle ponude. Predložila je da posao dobiju firme [„A3“](#) iz Širokog Brijega i [„Putovi“](#) iz Gruda koje su poslale najjeftinije ponude.

Konzorcij „Hering“ i „ITC“ su smatrali da je i ovdje pogrešno umanjena cijena ponude konkurentskih firmi. Nakon žalbe Konzorcija direktor UIO-a Miro Džakula je obustavio postupak dodjele ugovora. Međutim, URŽ je zaključio da UIO nije kršio Zakon pa je odbio žalbu. Glasnogovornik UIO-a Ratko Kovačević kaže da je na osnovu ovog rješenja njegova institucija

zaključila ugovor sa firmama „A3” i “Putovi”.

Konzorcij nije prihvatio ovakav rasplet pa je tužio URŽ Sudu BiH koji je u svojoj odluci potvrdio njihove navode. Sud je obrazložio da su URŽ i UIO pogrešno tumačili da izabranim firmama cijena treba biti umanjena za deset umjesto za pet posto.

URŽ je sada morao ponovo odlučivati pa je, baš kao i u slučaju EPBiH, donio drugačiju odluku. Zaključili su da je UIO pogrešno umanjio cijenu firmama sa kojima je kasnije potpisao ugovor.

Nakon ove odluke UIO je neuspješno tužio URŽ jer su morali isplatiti odštetu. Kovačević smatra da je iznos bio previsok.

„Mi smo u cijelom ovom postupku isključivo pratili odluke Ureda za žalbe i postupali po tim odlukama te, praktično, drugačije nismo mogli postupiti“, kaže Kovačević.

Đineta Fočo, bivša direktorica Agencije za javne nabavke,

smatra da bi zbog šteta rad Ureda za razmatranje žalbi mogao biti preispitan. (Foto: CIN)

Bivši član i predsjedavajući URŽ-a Amir Pilav kaže da bi Zakon trebao propisati obaveze i odgovornosti članova URŽ-a ili reći da ih nema, „međutim, kad je ovako kako je sad, da nije napisano ništa, onda je to gore od bilo čega drugog“.

Još jedan bivši član URŽ-a Ostoja Kremenović smatra da se članovi ove institucije ne mogu pozivati na odgovornost jer su neki propis tumačili drugačije nego Sud.

Iako u Uredu priznaju da su greške moguće, naglašavaju da su ih prve napravile institucije i preduzeća koja su provodila postupak javne nabavke i tako doprinijeli nastanku šteta.

„Da su oni uradili sve kako treba u onom trenutku kada smo mi donijeli odluku, ne bi došlo do toga“, kaže Nikolina Silak, koja je posljednjih devet godina u Uredu.

Međutim, članovi URŽ-a su dužni osigurati da institucije pravilno primjenjuju Zakon. Ukoliko utvrde da je institucija prekršila Zakon, mogu poništiti njenu odluku, narediti da se greška ispravi ili prekinuti javnu nabavku. Sanel Nezirić, advokat i certificirani trener u oblasti javnih nabavki, smatra da je većina odluka o štetama bila opravdana, ali da se manipuliralo iznosima: „I mislim da je bilo dosta nepravilnosti u dodjelama tih šteta, pogotovo u ovim velikim iznosima“.

Đineta Fočo, bivša direktorica Agencije za javne nabavke, kaže za CIN da se plaćanje visokih odšteta moglo spriječiti da su javna preduzeća i institucije pristupali žalbama ponuđača ozbiljno.

Uvjeti za određenu kompaniju

Javno preduzeće [„Putevi Republike Srpske“ \(RS\)](#) platilo je 3,4 miliona maraka odštete firmi koja nije ni poslala ponudu na

njihov tender. U cijeli slučaj se uključilo i Državno tužilaštvo koje zbog ovakve odluke istražuje Dragana Vukajlovića, člana URŽ-a.

Firma „Elektrounion“ iz Istočnog Sarajeva nije ni poslala ponudu na tender za održavanje puteva, objavljen 2012. godine. U dopisu koji su dostavili novinarima CIN-a navode da su uvjeti tog tendera bili prilagođeni jednoj kompaniji.

Umjesto toga, ova firma je uputila prigovor koji je preduzeće „Putevi RS-a“ odbilo. „Elektrounion“ se zbog toga žalio URŽ-u. Tadašnji predsjedavajući Amir Pilav naredio je „Putevima RS-a“ da obustave nabavku dok URŽ ne odluči o žalbi. Preduzeće je obustavilo postupak, ali samo na 15 dana.

Članovi URŽ-a, sa kojima su novinari CIN-a razgovarali, kažu da rok za rješavanje žalbe nije propisan.

Tadašnji direktor „Puteva RS-a“ Nedeljko Knežević smatrao je da se nabavka morala nastaviti kako se ne bi ugrozila sigurnost saobraćaja, dok je „Elektrounion“ tvrdio da je oštećen pa je od URŽ-a tražio naknadu štete.

Jelena Gotovac, članica Ureda za razmatranje žalbi, kaže da je bolje da o štetama u javnim nabavkama odlučuju sudovi. (Foto: CIN)

Članovi URŽ-a su zaključili da su „Putevi RS-a“ prekršili Zakon jer su potpisali ugovor, ne omogućivši „Elektrouionu“ da pripremi svoju ponudu. Procijenili su da je ova firma zbog toga oštećena za milionski iznos. Javno preduzeće je pokušalo osporiti ovu odluku, ali nisu uspjeli pa su platili odštetu „Elektrouionu“.

„Da vam neko skine sa računa tri miliona i 400 hiljada maraka za poslove koje uopšte nije izvršio, koje nije mogao da izvrši, koje nije čak imao ni namjeru da izvrši (...). Ja to vidim kao poslovnu tragediju“, kaže Živodar Bosančić, izvršni direktor za pravna pitanja u „Putevima RS-a“.

Kremenović, koji je zajedno sa drugim članova URŽ-a glasao za odštetu, kaže da je grešku napravilo Javno preduzeće, a da je

štetu odredio vještak.

„Svi su glasali i ja sam glasao. I sad bih glasao. Zašto nekome ne omogućiti pristup tenderu?“, kaže za CIN.

Iako su izgubili novac, u „Putevima RS-a“ su nastavili tražiti svoja prava pred Sudom BiH. U oktobru 2016. godine Sud BiH je zaključio da nije bilo razloga za dodjelu štete veće od tri miliona KM i da oštećena firma nije ni predala svoju ponudu te ukinuo odluku URŽ-a.

„Naknada štete, stoga, ne može biti osnov za nagrađivanje ili čak neosnovano bogaćenje, odnosno sticanje koristi koja višestruko prevazilazi stvarne troškove pripreme ponude“, navedeno je u presudi Suda BiH.

URŽ je u međuvremenu morao donijeti novo rješenje o šteti, ali to još nije uradio.

Nakon presude službenici Državne agencije za istrage i zaštitu (SIPA) uhapsili su direktora firme „Elektrounion“ Duška Lazarevića i člana URŽ-a Dragana Vukajlovića zbog sumnje u nezakonitu isplatu štete. Optužnica još nije podignuta, a u Tužilaštvu BiH kažu da vode istragu.

„Putevi RS-a“ su pokušali vratiti novac isplaćen za odštetu, ali još nisu uspjeli. Bosančić kaže da njegovo preduzeće nema povjerenje u ljude koji rade u Uredu, ali da su morali postupati prema njihovim aktima, kao i ostali.

Kremenović kaže da institucije mogu tužiti URŽ ako se dokaže da je napravio grešku „i onda bi bilo vjerovatno i povećanje odgovornosti“.

Živodar Bosančić iz JP „Putevi Republike Srpske“ kaže da je njegovo preduzeće nezadovoljno radom članova Ureda za razmatranje žalbi. (Foto: CIN)

Štete na sudovima

Novim zakonom o javnim nabavkama članovima URŽ-a je oduzeta mogućnost da odlučuju o zahtjevima za naknadu štete. To sada rade sudovi. Članica Ureda Jelena Gotovac smatra da je bolje da o štetama odlučuju sudije: „Mislim da Sud ima više iskustva u tom dijelu, u dijelu dodjele naknade štete“.

Predstavnici Agencije za javne nabavke i URŽ-a ne znaju da li je Sud donio ijednu presudu.

Institucije i preduzeća koja su izgubila novac plaćanjem odšteta smatraju da su iznosi šteta visoki jer firme koje su dobile taj novac nisu zaključile ugovore sa institucijama i, prema tome, nisu potrošile svoje robe ili usluge.

Firma „MOS“, čiji je vlasnik Enver Zornić, je nakon osmogodišnjeg postupka pred URŽ-om i Sudom BiH naplatila nešto manje do 200.000 maraka. Zornić za CIN kaže da mu taj novac nakon toliko godina ništa ne znači: „Mi smo ogromnu štetu pretrpili – prvo zbog gubitka ovog posla“.

Zornićeva firma je 2007. godine imala najpovoljniju ponudu za opremanje namještajem Zgrade prijateljstva između BiH i Grčke. Uprkos tome, ugovor nikada nisu zaključili jer je Fuad Kasumović, tadašnji zamjenik ministra finansija i trezora BiH, poništio odluku o dodjeli ugovora i posao dao firmama čija je ponuda bila za četvrtinu miliona skuplja.

Zornić je zbog toga tražio odštetu.

„To je šteta koju je Kasumović napravio državi, svima nama. (...) Nakon tih osam godina troškovi advokata, troškovi našeg rada na svemu – to jednostavno nema cijene“, kaže Zornić za CIN.